

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ,
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
1516 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρ. Φακ.: 14.01.014.19
Αρ. Τηλ.: 22865801
Αρ. Φαξ.: 22303148

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΠΑΜΠΟΥΛΑ ΣΤΗ ΛΑΡΝΑΚΑ (ΑΡΧΑΙΟ ΚΙΤΙΟΝ), 2017

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ανακοινώνει τη λήξη της δεύτερης ανασκαφικής περιόδου στη θέση *Παμπούλα* στη Λάρνακα (αρχαίο Κίτιον), η οποία πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και η οποία διεξάγεται από τη Γαλλική Αρχαιολογική Αποστολή του ΜΕΑΕ-CNRS- Πανεπιστημίου Lyon 2 υπό την διεύθυνση της Δρος Sabine Fourrier

Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν στις δύο τομές οι οποίες είχαν ανοιχτεί το 2016 στο νότιο τμήμα της θέσης. Συγκεκριμένα, διευρύνθηκε η Τομή 11, η οποία βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο της θέσης, στο βορειοδυτικό της τμήμα. Κάτω από μια αλληλουχία από στρώματα που χρονολογούνται στην ύστερη Ελληνιστική και τη Ρωμαϊκή περίοδο, τα οποία είναι πολύ διαταραγμένα και χωρίς ευδιάκριτες οικοδομικές φάσεις, η ανασκαφή έφτασε σε ένα δάπεδο της Κλασικής περιόδου, με τοίχους που σχετίζονται με αυτό. Οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι από ακανόνιστους ασβεστόλιθους, επενδυμένους με κονίαμα. Αυτό το στρώμα της Κλασικής περιόδου, το οποίο απέδωσε πλούσιο αν και αποσπασματικό κεραμικό σύνολο (με εισηγμένα αγγεία από τη Φοινίκη, την Ανατολική Ελλάδα και την Αττική) διακόπτεται στο βορειοδυτικό τμήμα της τομής από μια ωσειδούς σχήματος κατασκευή της Ρωμαϊκής περιόδου (**εικ. 1**). Αυτή η κατασκευή, η οποία ανασκάφηκε μέχρι 2,59 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας (χωρίς να έχουμε φτάσει τον πυθμένα της), πρέπει να ήταν πηγάδι. Το σχήμα της και άλλα χαρακτηριστικά της δείχνουν ότι είχε σχεδιαστεί έτσι ώστε να συγκρατεί έναν μηχανισμό άντλησης νερού. Μπορεί να χρονολογηθεί στον 2^ο-3^ο αιώνα μ.Χ.

Στην κύρια τομή (Τομή 10), η οποία βρίσκεται στην πλαγιά του λόφου, συνέχισε να αποκαλύπτεται ο οικισμός της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και της Εποχής του Σιδήρου. Στο δυτικό τμήμα της τομής φαίνεται ότι μια εκτενής αναδιαμόρφωση του χώρου, η οποία μπορεί να χρονολογηθεί στο τέλος της Γεωμετρικής και στην αρχή της Αρχαϊκής περιόδου, απάλειψε όλα τα πρωιμότερα κτιστά στοιχεία. Τοίχοι και δάπεδα της πρώιμης Γεωμετρικής περιόδου διατηρούνται στα βόρεια και ανατολικά. Τα δάπεδα ήταν συνήθως διαμορφωμένα από συμπαγή πηλό. Σε ορισμένες περιπτώσεις διακρίνονται τμήματα από δάπεδα κατασκευασμένα από λίθους ή κεραμικά θραύσματα. Οι τοίχοι ήταν κατασκευασμένοι από μια ή δύο σειρές από στρογγυλεμένους λίθους, ενώ τα ανώτερα στρώματα ήταν κατασκευασμένα από πλίνθους και ξύλα. Η επίχωση που κάλυψε τα δωμάτια αποτελείται από ένα συμπαγές κόκκινο στρώμα, με κατά τόπους συγκεντρώσεις από στάχτη, ως αποτέλεσμα καταστροφής. Στο

βορειοδυτικό τμήμα της τομής, εντοπίστηκε ταφή βρέφους μέσα σε χαναανίτικο αμφορέα, κάτω από ένα δάπεδο (Εικ. 2). Ο λαιμός του αγγείου είχε κοπεί και προστάτευε το κορμί του βρέφους. Το βρέφος έφερε μια χάλκινη πόρπη και μια χάντρα από ήλεκτρο. Ένας σκύφος και μια προχοΐσκη του τύπου της Πρώιμης Λευκής Γραπτής κεραμικής, τα οποία είχαν αποθεθεί μαζί με τον αμφορέα, υποδεικνύουν χρονολόγηση στις αρχές του 11^{ου} αιώνα π.Χ. Τα στρώματα της πρώιμης Γεωμετρικής περιόδου βρίσκονται πάνω από δάπεδα της Ύστερης Εποχής του Χαλκού. Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, χρονολογούνται στο 12^ο αιώνα π.Χ. Απέδωσαν αποσπασματικό υλικό, το οποίο χρονολογείται στο 13^ο αιώνα π.Χ. Αξιοσημείωτα είναι κάποια αντικείμενα κύρους, όπως πυξίδες από ελεφαντόδοντο, αιγυπτιακά αγγεία από φαγεντιανή και εισηγμένα μυκηναϊκά αγγεία υψηλής ποιότητας. Πιστοποιούν την ύπαρξη πρωιμότερης φάσης χρήσης του χώρου, ο χαρακτήρας της οποίας δεν έχει ακόμα αποσαφηνιστεί.

Τα προκαταρκτικά συμπεράσματα αυτής της δεύτερης ανασκαφικής περιόδου υποδεικνύουν ότι ο χώρος είχε πολύ μεγαλύτερη διάρκεια κατοίκησης από αυτήν που μέχρι σήμερα γνωρίζαμε: το βόρειο τμήμα της *Παμπούλας* είχε κατοικηθεί τουλάχιστον από τον 13^ο αιώνα π.Χ. και συνέχισε να λειτουργεί μέχρι τουλάχιστον τον 2^ο ή 3^ο αιώνα μ.Χ. Το πηγάδι, το οποίο εντοπίστηκε απροσδόκητα, πρέπει να ερμηνευθεί σε σχέση με τα πολυάριθμα θραύσματα ρωμαϊκών αμφορέων, τα οποία βρέθηκαν στη λεκάνη του λιμανιού, γεγονός το οποίο μαρτυρεί ότι η *Παμπούλα* συνέχισε να λειτουργεί ως μεγάλο εμπορικό λιμάνι τη Ρωμαϊκή περίοδο. Τα διαδοχικά στρώματα της πρώιμης Εποχής του Σιδήρου και της Ύστερης Εποχής του Χαλκού υποδεικνύουν μια συνέχεια στη στρωματογραφία, η οποία δεν συναντάται συχνά στην κυπριακή αρχαιολογία, αφού οι περισσότερες θέσεις της Ύστερης Εποχής του Χαλκού εγκαταλείφθηκαν στο τέλος της περιόδου. Επομένως, το κεραμικό υλικό το οποίο βρέθηκε μέχρι στιγμής είναι τεράστιας σημασίας στην κατανόηση της τυπολογικής και χρονολογικής ακολουθίας στην κεραμική παραγωγή και για την καλύτερη κατανόηση του νέου Γεωμετρικού ορίζοντα.

Ек.1

Εικ. 2